

născut din dorința lui Toma Caragiu, Alexe Marcovici și Nelu Danielescu. Iubea foarte mult genul nostru, al estradei. Eram tineri, neformați, iar sfaturile și aprecierile lui s-au confirmat în ani. Era nelipsit de la repetițiile noastre de finisare a spectacolelor. Mergea cu noi la sate, în deplasări, iar noi abia așteptam să urcăm în mașină și să râdem până la lacrimi de teribila-i voie bună. Avea o vorbă: *«Teatrul trebuie iubit de toți, începând cu portarul. Numai din dragoste și dăruire totală trăiește teatrul»*. De o modestie rar întâlnită, încuraja pe cei tineri, găsea înțelegere pentru toți, dar parcă mai multă pentru cei care simțeau că au har.”

„Stătea foarte puțin în birou – își amintea **Ana Petrescu**, fostă secretară a teatrului timp de peste treizeci și cinci de ani. Uneori dormea în teatru, când avea mai mult de lucru. Multe materiale mi le dicta direct la mașină. Avea o bicicletă cu care colinda pe la ateliere, pe la magazii, pe șantier – atunci când teatrul s-a mutat pe bulevard. De multe ori îi duceam mapa la semnat în scenă, la repetiții. Nu-i plăceau cei care încercau să-i vorbească de rău pe alții și atunci vorbea tare și mă trimitea să-i aduc pe cei în cauză, pentru ca să fie de față. Era un om vesel. Spunea glume chiar atunci când el însuși era supărat, pentru a-i înveseli pe alții – a-i binedispune și a câștiga dragoste și simpatie pentru teatru”.

Un alt veteran al teatrului, maestrul de lumini **Ilie Popescu** își amintea nostalgic: „Era în toamna anului 1954 – Teatrul nostru se muta de pe strada Anton Pann, la sala de pe bulevard. Trebuiau cărăți scândurile vechi, rămase de la scenă, pentru a amenaja cabinele de la noul sediu. Așteptam împreună cu alți tehnicieni și cu directorul Toma Caragiu, un camion care nu mai sosea. *«Ei, ce să facem, le cărăm cu spatele!»* ne-a spus el. Noi, mai tineri, zicând că ne cunoaște și pe noi lumea, ne cam codeam. Atunci, actorul și directorul Toma Caragiu a luat în spate câte scânduri a putut și a plecat. Ce a urmat, vă închipuiți. La următoarele transporturi, nu l-am mai lăsat să participe.

Tot în 1954, iarna, a fost mare înzăpezire. Trebuiau deschise căi de acces spre teatru.

– *Ei, băieți, la lucru!* ne-a spus Toma Caragiu.

– Știți... ezitam noi, dar ceilalți... actorii?

– *Și actorii! Uite cum facem: eu și cu voi, sus pe acoperiș, iar actorii fac antrenament de întreținere a condiției fizice dând zăpada de jos la o parte.*

Și așa a fost. A urcat cu noi pe acoperiș”.

„Avea un extraordinar har de povestitor, o imaginație prodigioasă, talent poetic – continuă **Sebastian Nistor**, secretar literar al teatrului din 1958, care timp de mai mulți ani a împărțit biroul cu marele actor. Orice întâmplare banală, povestită de el, căpăta alte dimensiuni, era transfigurată... Nu căuta piese pentru el – era magistral în orice ar fi jucat. Au rămas multe roluri ne jucate, multe versuri nescrise...”

Adrian MIHALACHE

Competență și performanță

Lingvistica face distincția dintre competență și performanță. Competența este capacitatea de a formula un enunț, iar performanța este abilitatea însăși de a enunța. Competența este potențială, performanța este actualizarea ei. În

limbajul comun, printr-un decalc anglo-saxon, performanța a ajuns să desemneze și expresia scenică, enunț în limbajul teatral. Eminentă lingvistă, Matilda Caragiu-Marioțeanu își pune competența în slujba comemorării performanței regretatului său frate, legendarul Toma Caragiu. Cartea-album *Toma Caragiu. Ipostaze* (Editura Expert, 2003) este somptuoasă, sobră, alcătuită cu gust și cu atenție la detaliu. Formatul este impunător, coperta are un impact vizual puternic, hârtia este densă, iconografia îngrijită, punerea în pagină elegantă.

Textul acestei cărți este interesant, nu numai prin subiect. Autoarea își înăbușă sentimentalitatea, adoptând o atitudine de empatie critică. Spirit academic, redactează volumul ca pe o lucrare științifică, argumentând strâns și indicând sursele cu acribie.

De aceea, cartea are o savoare neobișnuită, în contrast cu amintirile duioase, publicate cu sârg de rudele îndoliate ale altor celebriități. Polemistă redutabilă, Matilda Caragiu Marioțeanu incită și pe nespecialiști la lectura studiilor sale lingvistice. Și aici procedează la fel, examinând critic, în prefață, starea de fapt, adică bibliografia temei. Urmează expunerea cronologică a traiectoriei marelui actor, care împletește faptele de viață cu înfăptuirile de pe scenă, de pe ecranul mare și cel mic, de pe benzile de magnetofon. Nu sunt trecute cu vederea nici realizările surorilor, familia Caragiu fiind, în cel mai bun sens al cuvântului, balcanică, trăind, adică, într-o strânsă comuniune. Un portret literar complex compune, din fețele talentului, intelectului și sensibilității lui Toma, schimbând mereu perspectiva, un fel de tablou cubist, în formă narativă.

Amatoare avizată de teatru, autoarea nu ezită să-și spună părerile proprii – succinte, clare și decise – despre unele dintre spectacole pe care le menționează. Despre relativ recenta montare a *Cadavrului viu* de la Teatrul Național, spune că „scenografia lui Ștefan Caragiu *al nostru* (s.m., A. M.) deține rolul principal”. Surprinzător, lipsește orice referință, în afara celei din secțiunea iconografică, la spectacolul *Elisabeta I* din 1974, de la Teatrul Bulandra.

Matilda Caragiu Marioțeanu are, ca orice lingvist, voluptatea cuvintelor, a căror încărcătură poetică o cunoaște și o exploatează. Ca urmare, anumite fragmente din text au bogăția, densitatea și apele țesăturilor prețioase și rare. Când familia Caragio de aromâni emigrează în România, „au luat cu ei numai lucruri de casă: numai haine, *chilini*/covoare, *iambulii*/cergi flocate, aur (lire turcești, galbeni de toate felurile, adică monede, salbe, *pindolira* mamei – un dar de la tatăl ei: o piesă de aur de 5 lire/napoleoni, pe care o purta pe o panglică neagră la gât), multe kilograme de argintărie (tacâmuri, paftale, nasturi *chiusteții*/lanțuri groase de ceas, bărbățești, de pus în piept, podoabe femeiești etc.), multă arămărie și argintărie, tingiri cu și fără capace, tăvi mari și mici, cu și fără toarte, *tâpsii*/tipsii, cuțite, satâre ca mici iatagane, *șindanii*/sfeșnice, nelipsita *hâvani*/piuliță, *mânganul*/vas de alamă, cu un *volan* imens de jur-împrejur, cu toarte mari, meșteșugit lucrute, scânțind de lustruit de era”.

Observații fine de sociopsihologie merită să fie reținute. Astfel, vorbind despre starea materială și influența ei asupra mentalului, autoarea spune: „Noi nu am fost o familie «săracă», ci una «sărăcită», ceea ce este altceva: «săracul» nu știe cum este *altfel*, «sărăcitul» însă știe, are deja noblețea în el, în sânge. Aceasta este deja o premisă pentru generozitate”.

Carte frumoasă, lucrarea Matildei Caragiu Marioțeanu face delectarea cititorului și stârnește apetitul exegetului.